

Lendvai Gergely Ferenc

„Metaforák” platformszabályozásra

A Bayer Judit, Bernd Holznagel, Päivi Korpisaari és Lorna Woods által szerkesztett *Perspectives on Platform Regulation: Concepts and Models of Social Media Governance Across the Globe* című könyvről

A címben szereplő parafrázis a könyv bevezetőjéből származik, Monroe E. Price világhírű médiajogász és jogtudós tollából, aki a platformokat metaforákként értelmezi. Találó kép, a platformok és a platformszabályozás ugyanis magában foglal számtalan diszciplínát, elméletet, tudományos és professzionális attitűdöt, formát, mintát, gondolatot, problémát, kérdést és választ. Mégis, a platform egyfajta jelkép: az emberi és a digitális létezés találkozása. A szerkesztők és a szerzők ezt a metaforát igyekeztek kibontani ebben a grandiózus tudományos műben. A könyv a következő öt nagy témakör mentén elemzi a platformszabályozást: platformszabályozási modellek, transzatlanti térségen túli szabályozás, témaalapú szabályozás (a médiajog és az adatvédelem kérdései), gyűlöletbeszéd, dezinformáció és az az elleni lépések lehetőségei. E recenzióban a fenti öt kategórián keresztül reflektálok a műre.

A platformszabályozás és annak modelljei kurrens jogi témát jelentenek, amely túlível a médiajog tágasan megrajzolt határain, a Digital Services Act (DSA) és a Digital Markets Act (DMA) rendeletek megjelenésével ugyanis új szintű és új felfogású platformszabályozás született az Európai Unió területén. E rendeletek két alapvető célt tartanak szem előtt: a biztonságosabb digitális tér és az egyenlő versenyfeltételek megteremtését. Bayer Judit és Jan Christopher Kalbhenn DSA-DMA tanulmányai alaposan összefoglalják a feni rendeletek lényeges sarokpontjait. Kiemelendő e körben a könyv szerkesztésének rétegződése, integritása: Bayer például röviden kitér a platformszabadság témakörénél a „jó szamaritánus”-elvre az amerikai Communications Decency Act 230. szakaszánál, amelyet aztán Sarah Hartmann későbbi írásában ugyanennél a témakörnél részletesen kifejt. Ezt követően Márten Schultz a Facebook Oversight Board problémáit hat alrészre bontó írásában a releváns polémiákra reflektál, mindezt úgy, hogy új jogi érveket vezet be, és egyebek mellett felteszi a kérdést: „Helyes-e egy cég testületének a nemzetközi jog alapelveit alkalmazni?” A fejezet záró tanulmányában fejtegetett interoperabilitás kérdése bár megkerülhetetlen, mégis a technológiai részletekben kevésbé jártas olvasó számára nehezen olvasható, és megtöri az erősen jogi fókuszú témaegységet.

A második fejezet a transzatlanti régió túl területek platformszabályozását dolgozza fel, és üdítő újdonságokkal szolgál a téma iránt érdeklődőknek. Bár a tanulmányok alapos szakismeretekkel szolgálnak a transzatlanti régióról, mindenképpen hiányzik a kínai platform- és cenzúrahelyzet (Aranypajzs) említése (vö. Quiqing 2014, Gosztonyi 2022). Ugyancsak nem szerencsés a Maria L. Vazquez, Maria Carolina Herrera Rubio és Alejandro Aréchiga Morales által jegyzett latin-amerikai tanulmány Latin-Amerika-interpretációja, ahol az olvasó leginkább Mexikó, Kolumbia, Chile és Argentína törvénykezésével találkozhat. Hiányérzet marad az olvasóban a Latin-Amerika legtöbb lakosával rendelkező Brazília szabályozásával kapcsán, különösen mert a brazil médiaszabályozás gazdag szakirodalommal rendelkezik (vö. Albuquerque 2011, 2017).

A harmadik fejezetben a szerzők a különböző országok témaalapú szabályozási rendszereit vizsgálják: Németországot, Kanadát, az Egyesült Királyságot és Oroszországot. A német médiaszabályozás pionír jellegének (NetzDG 2018 Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntések) bemutatásán túl Bernd Holznagel és Jan Christopher Kalbhenn komparatív módszerekkel is ismerteti a nemzeti specifikumokat. Erre példa az Interstate Media Treaty és a NetzDG ütköztetése olyan szempontok alapján, mint az átláthatóság, a reporting és az adatmegosztás. Juliya Kharitonova és Larissa Sannikova írása az orosz adathozzáférésről átfogó képet nyújt az adatkezelés és az adatvédelem témájában, ám a tanulmányt a köztudottan kritizált orosz szabályozás kapcsán (Shcherbovich 2021) javasolt lett volna egy átfogó kritikai konklúzióval zárni.

A negyedik, gyűlöletbeszéddel foglalkozó fejezetből két tanulmányt emelnék ki – elsősorban Richard Jandának a kanadai gyűlöletbeszéd szabályozásról szóló értekezését és Kristiina Koivukari és Päivi Korpisaari online zaklatásról szóló írását. Az előbbi egy jogi novumot, a 2021-es kanadai szabályozást fejtegeti, amelynek talán legfontosabb mérföldköve a gyűlöletbeszédre bevezetett fogalom. Mivel a gyűlöletbeszéd szabályozásának egyik legnagyobb kihívása az univerzális fogalom hiánya, érdekes lett volna a szerző saját gondolatait megismerni arról, hogy érdemes-e egy ennyire konkrét, zártnak tűnő fogalmi rendszerbe zárni a gyűlöletbeszédet, esetleg bevonva nemzetközi *key casek*-ben kifejtett alapelveket is. Koivukari és Korpisaari tanulmánya a modern, digitális kor egyik legégetőbb problémáját, az online zaklatás témáját boncolgatja. A szerzők úgy érvelnek, hogy ingoványos szabályozás jellemzi a cyberbullyingot, és nem csupán a digitális világ dinamikus természete (Norlock 2017), hanem a jelenség egyedisége miatt is.

Az ötödik fejezet a dezinformáció elleni harcról szól. Kimagasló Trisha Meyer és Alexandre Alaphilippe írása a platformfelelősségről: a Facebook, a Google, a Twitter és a TikTok válaszait elemezték a 2020-as amerikai elnökválasztás során terjedő „fake news”-ok kapcsán. Érdekesítő nyomon követni a szerzők által szerkesztett idővonalon a platformok dezinformáció elleni küzdelmét, illetve annak teljes hiányát. Egyben rémisztő is látni, hogy a gigaplatformok reakciója az álhírterjesztésre igencsak érdektelen és lassú. Szintén hasznos és gondolatébresztő információkat szolgáltat Elda Brogi és Konrad Bleyer-Simon az európai dezinformáció-szabályozás és a médiapluralizmus kapcsolatáról. Impozáns a szerzők kritikája az EC Code of Practice megbízhatóság-fogalmáról: az írók a fogalom részletességének hiányára, az alkalmazhatóság nehézségeire és az aláírók alacsony számára is felhívják az olvasó figyelmét. Mindezek mellett módszertani javaslatokat is bemutat Brogi és Bleyer-Simon: a Kódex hiányosságait szerintük egy adatalapú, rendszeres gyakorisággal megvalósítható, inkluzív metodikával lehetne orvosolni, amelynek alapja a fő teljesítménymutatók megfogalmazása világosan meghatározott iránymutatásokkal kiegészítve (537–539. o.).

Az itt bemutatott kötet szakembereknek szól, azon belül is médiakutatóknak és a média- és platformszabályozás iránt érdeklődő jogászoknak, akik ismereteiket európai és nemzetközi tudásanyaggal is szélesíteni szeretnék. A *Perspectives on Platform Regulation* időszerű, nagyívű, fajsúlyos opusz, amely egyaránt bővíti az olvasó általános és speciális tudását a médiajog, valamint a lokális és globális platformszabályozás terén. (Bayer Judit, Bernd Holznagel, Päivi Korpisaari, Lorna Woods (eds.): *Perspectives on Platform Regulation: Concepts and Models of Social Media Governance Across the Globe*. Baden-Baden: Nomos – Digitization and the Law, vol.1, 2021, 601 oldal, ISBN: 978-3-8487-8557-5, 198 USD)

Irodalom

Albuquerque, Afonso de (2012): On models and margin. In: Daniel C. Hallin & Paolo Mancini (eds.): *Comparing media systems: Beyond the Western World*. Cambridge: Cambridge University Press.

Albuquerque, Afonso de (2017): Protecting democracy or conspiring against it? Media and politics in Latin America: A glimpse from Brazil. *Journalism*, vol. 20, issue 7, pp. 906–923.

Gosztonyi Gergely (2022): *Cenzúra Arisztoteléstől a Facebookig. A közösségi média tartalomszabályozási gyakorlatának komplexitása*. Budapest: Gondolat Kiadó.

Norlock, Kathryn J. (2017): Online Shaming. *Social Philosophy Today*, vol. 33, pp. 87–197.

Shcherbovich, Andrey (2021): Data Protection and Cybersecurity Legislation of the Russian Federation in the Context of the “Sovereignization” of the Internet in Russia. *CyberBRICS*, pp. 67–131.

Quiqing, Tai (2014): China’s Media Censorship: A Dynamic and Diversified Regime. *Journal of East Asian Studies*, vol. 14, no. 2, pp. 185–210.

Lendvai Gergely Ferenc PhD-hallgató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Doktori Iskola. Email: lendvaigergely@me.com